

Ohjauksen merkitys harjoittelussa

Harjoittelijoiden kokemuksia ohjauksesta valvonta- ja hälytystoimintajaksolla

Ida Hallikainen

5/2019

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Ida Hallikainen	Poliisi (AMK) / 20171	
Julkaisun nimi	Julkisuusaste	
Ohjauksen merkitys harjoittelussa - Harjoittelijoiden kokemuksia ohjauksesta valvonta- ja hälytystoimintajaksolla	Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi	Opinnäytetyön muoto	
Elise Majander, Heli Jalander	Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Poliisi (AMK) -tutkinnon harjoittelussa olevien opiskelijoiden kokemuksia sekä tuoda esiin heidän näkemyksiään harjoittelun ohjaukseen liittyen. Harjoittelun ohjauksella on erittäin suuri merkitys siihen, millaisina poliiseina opiskelijat lähtevät työelämään koulutuksesta valmistuttuaan. Opinnäytetyössä keskitytään harjoittelijoiden ohjauskokemuksiin valvonta- ja hälytystoimintajaksolla eli poliisin kenttätoiminnassa.</p> <p>Työssä käydään läpi teoriaa koskien Poliisi (AMK) -tutkintoa ja siihen sisältyvää harjoittelua. Lisäksi työ sisältää teoriaa koskien ammatillista kasvua, työssä oppimista ja ohjaamista yleisesti. Työssä on myös perehdytty Poliisi (AMK) -tutkinnon harjoittelun ohjaukseen, ohjaajien valintaan sekä heidän koulutukseensa. Vaikka opinnäytetyö käsittelee harjoittelun ohjausta ohjattavan näkökulmasta, on myös tärkeää ymmärtää ohjaamiseen liittyä teoriaa.</p> <p>Tutkimus tehtiin laadullisella tutkimusmenetelmällä ja aineiston hankintaan käytettiin puolistrukturoitua haastattelua. Tutkimuksen viisi haastateltavaa olivat samaan aikaan harjoittelussa ja he kaikki olivat suorittaneet valvonta- ja hälytystoimintajakson kokonaisuudessaan. Haastateltavat olivat Lapin, Pohjanmaan, Sisä-Suomen ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksilta. Pääosin kaikki haastateltavat pitivät harjoittelun ohjausta merkittävänä asiana heidän osaamisensa kehittymiseen ja kokemukset ohjauksesta olivat hyviä.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
36 + 1 liitesivu	5/2019	Amk2017ONT
Avainsanat		
Poliisi (AMK) -tutkinto, harjoittelu, ammatillinen kasvu, työssä oppiminen, ohjaus		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Aiheen valinta.....	2
1.2 Työn tavoite ja tärkeys	3
1.3 Aiemmat tutkimukset	3
1.4 Opinnäytetyön rakenne.....	4
1.5 Keskeiset käsitteet	4
2 POLIISI (AMK) -TUTKINTO	6
2.1 Yleistä koulutuksesta.....	6
2.2 Harjoittelu.....	7
3 AMMATILLINEN KASVU.....	9
4 TYÖSSÄ OPPIMINEN JA OHJAUS	11
4.1 Ohjaus Poliisi (AMK) -tutkinnon harjoittelussa	13
4.2 Harjoittelun ohjaajien valinta ja koulutus	13
5 TUTKIMUS	15
5.1 Tutkimusongelma ja aiheen rajaus	15
5.2 Tutkimusmenetelmä	15
5.3 Haastattelu	16
5.4 Aineiston analyysi	17
6 TULOKSET.....	19
6.1 Ohjaus ja ohjausmenetelmät.....	20
6.2 Harjoittelun alku	23
6.3 Palaute ja arviointi	24
6.4 Tärkeät asiat ohjauksessa	26
6.5 Ohjauksen merkitys osaamisen kehittymiseen.....	28
6.6 Yhteenveto.....	29
6.7 Luotettavuuden arviointi	30
7 POHDINTAA	32
LÄHTEET	35

LIITTEET

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Oman harjoitteluni kuluessa huomasin, kuinka vaihtelevaa ohjaus on. Kurssikavereiden kanssa kuulumisia vaihtaessa kuulin erilaisista ohjaustavoista ja sen myötä erilaisista harjoittelukokemuksista. Ajattelin, että olisi mielenkiintoista perehtyä enemmänkin siihen, millaisia kokemuksia ohjauksesta harjoittelijoilla on eri puolilla Suomea.

Yksi työharjoittelussa tapaamani pitkän uran tehnyt kenttämies totesi harjoittelun ohjauksen merkitykseen liittyen näin: ”Sillähän on valtava merkitys, sillä harjoittelijahan imee ohjaajaltaan kaiken, niin hyvässä kuin pahassa”. Tämä kommentti myös tuki omia ajatuksiani siitä, miten tärkeää on ammattitaitoinen ja hyvä harjoittelun ohjaus.

Olin aiheestani yhteydessä Poliisiammattikorkeakoulun harjoittelutiimiin ja heidän mielestään ideani oli kannatettava. Tapasin harjoittelutiimin Juha Peltosen, harjoittelun kolme viikkoa kestävästä lähijakson aikana Poliisiammattikorkeakoululla. Hän kertoi näkemyksiään liittyen opinnäytetyösuunnitelmaani ja auttoi siten myös aiheen rajauksen suhteen. Haastattelukysymyksiä suunniteltaessa harjoittelutiimi piti oleellisena kysyä haastateltavien näkemyksiä ohjaajien palautteenantoon liittyen, joten otin tämän huomioon kysymyksissä.

Työssäni keskityn harjoittelijoiden ohjauskokemuksiin valvonta- ja hälytystoimintajaksolla eli poliisin kenttätoiminnassa. Tutkinta ja kenttä ovat työtehtäviltään hyvin erilaisia ja sen myötä myös ohjaus niissä on erilaista. Aloittaessani opinnäytetyötä olin suorittanut valvonta- ja hälytystoimintajakson. Tämän vuoksi kentällä tapahtuvaan ohjaukseen minulla oli enemmän näkemystä kuin harjoittelun ohjaukseen tutkinnassa.

Kentällä vietetään kahdentoista tunnin vuoroja samassa autossa partiokaverin kanssa ja uusia asioita tulee eteen koko ajan ja useimmiten yllättäen. Pitkien työvuorojen aikana ohjaaja ja harjoittelija oppivat mahdollisesti tuntemaan toisensa hyvin. Tämän myötä ammattitaitoinen ohjaaja osaa ottaa ohjauksessaan huomioon harjoittelijan henkilökohtaiset ominaisuudet. Jos taas tilanne on toisin, ohjaajan ja harjoittelijan voi olla molempien hyvinkin vaikeaa tietää, millä tasolla harjoittelijan osaaminen on. Uskon että tämän kaltaisia ääripääkokemuksia harjoittelijoilta löytyy, niin kuin myös kokemuksia siltä väliltä.

1.2 Työn tavoite ja tärkeys

Työni tavoite on tuoda esiin harjoittelijoiden näkökulmaa ohjaukseen liittyen. Uskon, että motivoitunut harjoittelun ohjaaja on kiinnostunut ohjattavan mielipiteestä ja on myös halukas pohtimaan ja kehittämään omaa ohjaamistaan. Varmasti jotkut harjoittelijat vaihtavat ohjaajansa kanssa rehellistä palautetta puolin ja toisin, mutta tuskin kaikkien kohdalla näin on. Opinnäytetyöni on siten mahdollisuus saada harjoittelijoiden ääni kuuluviin aiheeseen liittyen.

Harjoittelun ohjauksella on erittäin suuri merkitys siihen, millaisina poliiseina lähdemme työelämään koulutuksesta valmistuttuamme. Vaikka koulussa kaikki opiskelemmekin samat asiat ja saamme samat valmiudet, lopulta harjoittelu on kuitenkin se, joka kiteyttää kaiken koulussa opitun ja antaa valmiudet työelämää varten. Harjoittelun ohjaus on aiheena aina ajankohtainen, sillä harjoittelu on pitkään ollut ja tulee varmasti tulevaisuudessakin olemaan keskeinen ja suuri osa koulutustamme. Harjoittelun merkityksestä kertoo myös siitä saatava suuri opintopistemäärä, 55 opintopistettä 180:stä opintopisteestä.

1.3 Aiemmat tutkimukset

Harjoittelun ohjausta on käsitelty aiemmin harjoittelun ohjaajan näkökulmasta Partin (2017) Poliisi YAMK -tutkinnon opinnäytetyössä. Kyseinen työ on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotoksena on harjoittelun ohjauksen käsikirjan Espoon pääpoliisiasemalle. Partin työn tarkoituksena on ollut tuottaa tietoa ohjaajille liittyen harjoitteluun ja nykymuotoiseen koulutukseen. Käsikirjan tavoite on ollut myös yhtenäistää ohjauskäytäntöjä Espoon pääpoliisiasemalla.

Pulkinen (2015) on tehnyt pro gradun aiheesta ”Ohjattu työharjoittelu poliisiopiskelijan ammatti-identiteetin kehittäjänä”. Tutkimus on tehty yhteistyössä Poliisiammattikorkeakoulun kanssa. Pulkkisen tekemä haastattelututkimus koskee ennen koulutusuudistusta ollutta ohjattua työharjoittelua. Hän on työssään käsitellyt teoriaa koskien ammatillisen identiteetin kehittymistä, kokemuksellista oppimista ja osaamisen arviointia työharjoittelussa.

Harjoittelun ohjausta ei siis ole käsitelty vielä itse harjoittelijan näkökulmasta, Poliisi (AMK) -tutkinnon opiskelijan toimesta ja koskien vain kenttätoiminnassa tapahtuvaa harjoittelua. Uskon siten työni tuovan aiheen pohdintaan uutta ja hyödyllistä näkökulmaa.

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyössäni on ensin teoriaa liittyen Poliisi (AMK) -tutkintoon sekä siihen kuuluvaan harjoitteluun. Käyn läpi muun muassa koulutuksen ja harjoittelun rakennetta, kestoja, sisältöä sekä osaamistavoitteita. Tämän jälkeen seuraa teoriaa liittyen ammatilliseen kasvuun. Pohdin ammatilliseen kasvuun ja oppimiseen liittyviä seikkoja yhdistäen niitä poliisin ammattiin ja harjoitteluun. Olen tehnyt lähdeoteoksista aiheeseeni olennaisia poimintoja, joita sitten yhdistän käytäntöön.

Seuraavaksi paneudun ohjaamisen teoriaan yleisesti. En perehdy syvällisesti juuri poliisialan harjoittelun ohjaukseen, mutta lyhyesti käsitelen sitäkin Poliisiammattikorkeakoulun laatiman materiaalin pohjalta. Olen myös haastatellut ohjaajien valintaa ja koulutusta koskien Poliisiammattikorkeakoulun harjoittelutiimin komisario Paula Laitilaa. Tällä teoriaosuudella on tarkoitus tutustua ohjauksen yleisluontoisiin asioihin. Työni näkökulma ohjaukseen on ohjattavan näkökulma, mutta koen että on myös ymmärrettävä ohjaajan tehtäviä, mikäli aihetta haluaa käsitellä monipuolisesti.

Teoriaosuuksien jälkeen käsitelen tekemääni tutkimusta. Käsitelen teoriaa liittyen laadulliseen tutkimukseen, tutkimuskysymystä, tutkimuksen toteutusta, aineiston analyysiä ja tutkimuksen tuloksia. Tämän jälkeen teen yhteenvedon havaitsemistani asioista ja arvioin työni luotettavuutta. Lopussa on vielä omaa pohdintaani aiheeseen liittyen kokonaisuudessaan.

1.5 Keskeiset käsitteet

Poliisi (AMK) -tutkinto – Poliisialan ammattikorkeakoulututkinto, jonka laajuus on 180 opintopistettä. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 1.)

Harjoittelu – Poliisi (AMK) -tutkintoon kuuluu harjoittelu, jonka laajuus on 55 opintopistettä ja kesto 42 viikkoa. Sen ajaksi opiskelija nimitetään nuoremman konstaapelin määräaikaiseen virkasuhteeseen. Harjoittelu suoritetaan Poliisiammattikorkeakoulun osoittamas-

sa poliisilaitoksessa. Harjoittelun aikana opiskelija oppii käytännön poliisityötä kokeneen poliisimiehen ohjauksessa. (Poliisiammattikorkeakoulu 2017, 3.)

Valvonta- ja hälytystoimintajakso – Harjoitteluun kuuluva jakso, jonka ajallinen kesto on 21 viikkoa ja laajuus 27 opintopistettä. Jakson aikana opiskelija toimii kokeneen poliisimiehen työparina ja ohjauksessa, hoitaen tavanomaisia poliisin valvonta- ja hälytystehtäviä sekä muita poliisille kuuluvia tehtäviä. (Poliisiammattikorkeakoulu 2017, 5.)

Harjoittelutiimi – Vastaa harjoitteluun liittyvistä asioista Poliisiammattikorkeakoulussa.

Harjoittelija – Poliisi (AMK) -tutkinnon harjoittelussa oleva opiskelija. Käytän työssäni myös nimitystä ”ohjattava” puhuessani harjoittelijoista.

Ammatillinen kasvu – Jatkuva oppimisprosessi elämänuran aikana. Yksilö hankkii koko elämänuransa aikana tietoja, taitoja ja kykyjä, joilla hän voi vastata muuttuviin ammatittaitovaatimuksiin. (Ruohotie 2000, 9.)

2 POLIISI (AMK) -TUTKINTO

2.1 Yleistä koulutuksesta

Poliisi (AMK) -tutkinnon lukuvuosien 2018-2020 opetussuunnitelman mukaan ”Poliisilta edellytetään monitasoista osaamista, joka pohjaa poliisitoiminnassa yleisesti hyväksytyihin arvoihin ja toimintaperiaatteisiin.” Poliisiammattikorkeakoulun tehtävä on antaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, johtamistehtäviin ja tukea yksilön ammatillista kasvua sekä edistää elinikäistä oppimista. Tämän opetuksen tulee perustua sisäisen turvallisuuden alan tutkimukseen ja sivistyksellisiin lähtökohtiin. Poliisiammattikorkeakoulu on ainut oppilaitos Suomessa, joka tarjoaa poliisin tutkintokoulutusta. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 1; Poliisiammattikorkeakoulu 2018b, 4.)

Tutkinnon tavoitteena on, että opiskelija hankkii laajat käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet toimiakseen sisäisen turvallisuuden alan asiantuntijatehtävissä. Koulutuksen kautta opiskelija hankkii edellytykset sisäisen turvallisuuden alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen, valmiudet elinikäiseen oppimiseen, riittävän viestintä- ja kielitaidon sekä sisäisen turvallisuuden alaan liittyvän kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet. Poliisi (AMK) -tutkinto antaa valmiudet toimia itsenäisesti sekä moniammatillisessa poliisityössä asiantuntijana ja kehittää poliisitoimintaa. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 1.)

Poliisi (AMK) -tutkinnon laajuus on 180 opintopistettä ja tavoitteellinen suoritus aika kolme vuotta. Opintokokonaisuuksia, joista opinnot rakentuvat ovat poliisityötä tukeva osaaminen, valvonta- ja hälytystoimintaosaaminen, rikostorjunta- ja tutkintaosaaminen sekä yhteiskunnallisen turvallisuuden kehittämisosaaminen. Opintojaksoja ovat perusopinnot (19 op), ammattiopinnot (81 op), harjoittelu (55 op), opinnäytetyö (15 op) sekä vapaasti valittavat opinnot (10 op). (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 1–7.)

Perusopintojen aikana opiskelija saa laajan yleiskuvan sisäisen turvallisuuden viranomaisen asemasta ja merkityksestä yhteiskunnassa, työelämässä sekä kansainvälisesti. Opiskelija perehtyy sisäisen turvallisuuden tehtäväalueen yleisiin teoreettisiin perusteisiin, viestintään ja hankkii työssä tarvittavan kielitaidon. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 8.) Käytännössä perusopintojaksoon kuuluu muun muassa opintojen alussa olevat orientoivat opinnot, poliisiviestintää, englannin ja ruotsin kielen opiskelua sekä liikuntaa.

Ammattiopinnoissa opiskelija hankkii ydinosaamisen poliisin ammattiin. Hän perehtyy sisäisen turvallisuuden keskeisiin ongelmakokonaisuuksiin, sovellutuksiin ja niiden tieteellisiin perusteisiin. Tämän myötä opiskelija kykenee valmistuttuaan itsenäisesti työskentelemään sisäisen turvallisuuden asiantuntijatehtävissä ja osallistumaan työyhteisön kehittämiseen. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 8.) Ammattiopintoihin kuuluu muun muassa ajotaidon kehittämistä, voimankäyttöä, poliisitoimintaan vaikuttaviin keskeisimpiin lakeihin liittyviä opintoja ja yleisesti eri poliisitoimintojen opettelua.

Harjoittelussa opiskelija perehtyy ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin. Opiskelija pääsee soveltamaan oppimiaan tietoja ja taitoja eri poliisitoiminnan osa-alueilla. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 9.)

Opinnäytetyö kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä. Opinnäytetyöstä kirjoitetaan myös kypsyysnäyte, joka osoittaa perehtyneisyyttä alaan sekä suomen tai ruotsin kielen taitoa. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 9.)

Vapaasti valittavilla opinnoilla opiskelijan on mahdollista syventää ja laajentaa osaamistaan. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 9.) Vapaasti valittavat opinnot voivat olla esimerkiksi kielten opintoja, eri poliisitoimintoihin syventymistä erilaisten kurssien kautta tai perehtymistä vaikkapa kriminologiaan sitä koskevalla kurssilla.

2.2 Harjoittelu

Harjoittelun laajuus Poliisi (AMK) -tutkinnossa on 55 opintopistettä ja sen kesto on 42 kalenteriviikkoa. Se koostuu neljästä jaksosta: poliisiyksikön tukitoimet, asiakaspalvelu ja lupahallinto, valvonta- ja hälytystoiminta sekä rikostorjunta ja -tutkinta. Harjoittelun aikana opiskelija työskentelee kokeneen poliisimiehen työparina ja ohjauksessa suorittaen käytännön työtehtäviä. (Poliisiammattikorkeakoulu 2017, 3.)

Harjoittelu suoritetaan ennalta määritellyssä, Poliisiammattikorkeakoulun osoittamassa poliisilaitoksessa, nuoremman konstaapelin määräaikaaisessa virassa. Harjoittelun aikana opiskelijalla on poliisin toimivaltuudet ja hän työskentelee yksikkönsä johdon ja valvonnan

alaisena sekä suorittaa hänelle määrättyjä tehtäviä. Kokonaisuudessaan harjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Valvonta- ja hälytystoimintajakso sekä rikostorjuntajakso arvioidaan asteikolla 0-5. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 77–78; Poliisiammattikorkeakoulu 2017, 3.)

Harjoittelun suorittamisen jälkeen opiskelijan tulee osata toimia työyhteisön jäsenenä ja ottaa vastuuta omasta toiminnastaan. Hän osaa soveltaa poliisityön tieto- taito- ja arvopeustaa sekä perustella toimenpiteensä. Hän osaa myös soveltaa keskeisimpiä työmenetelmiä ja -tapoja päivittäisessä poliisityössä. Opiskelija osaa toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Hän osaa suunnitella omaa työtään ja toteuttaa annetut tehtävät itsenäisesti. Lisäksi hän osaa analysoida ja kehittää omaa osaamistaan sekä arvioida omaa fyysistä ja psyykkistä toimintakykyään ja kehittää niitä. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018a, 77.)

Poliisiammattikorkeakoulun laatiman Poliisi (AMK) -tutkinnon harjoittelua koskevan oppaan mukaan, harjoittelun on tarkoitus lisätä opintoihin työelämäläheisyyttä. Työelämää varten tarvittavan osaamisen ja oppimisvalmiuksien hankkimisen lisäksi, harjoittelun tavoitteena on myös poliisin ammatti-identiteetin sisäistäminen ja poliisin ammattiin soveltuminen. (Poliisiammattikorkeakoulu 2017, 3.)

Harjoitteluun liittyvästä suunnittelusta, kehittämisestä, käytännön järjestelyistä sekä harjoittelun toteuttamisen arvioinnista vastaa Poliisiammattikorkeakoulussa toimiva harjoittelutiimi. Harjoittelutiimi vastaa myös ohjaajien ja yhdyshenkilöiden kouluttamisesta yhdessä poliisilaitosten kanssa. (Poliisiammattikorkeakoulu 2017, 9–10.)

3 AMMATILLINEN KASVU

Ammatillinen kasvu nähdään ammatissa, työuran aikana tapahtuvaksi kasvamiseksi ja kehittymiseksi. Koen itse, että sen voi kuitenkin liittää myös työuran alkutaipaleeseen ikään kuin ammattiin kasvamisena. Ammatilliseen kasvuun perehdyin Pekka Ruohotien (2000) teoksen ”Oppiminen ja ammatillinen kasvu” kautta, sekä soveltuvin osin hyödynsin Sirpa Janhosen ja Liisa Vanhanen-Nuutisen (2005) teosta ”Kohti asiantuntijuutta – Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla”. Näiden teosten kautta pohdin ammatillista kasvua ja siihen liittyviä asioita poliisin ammattiin sekä harjoitteluun liittyen.

Ammatillinen kasvu on jatkuva oppimisprosessi, jonka kautta ihminen hankkii tietoja, taitoja ja kykyjä, joilla hän voi vastata muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin. Jatkuvaan oppimiseen sitoutuneet ihmiset ovat avoimia uudelle informaatiolle ja pyrkivät välttämään osaamisaukkoja niitä ajoissa ennakoiden. (Ruohotie 2000, 9.) Ylipäätään työn oppiminen ja oman ammatin sisäistäminen vaativat myös jatkuvaa tiedonhankintaa ja taitojen kehittämistä. Tämä ei kuitenkaan voi lakata siihen, kun työtehtävät alkavat rutinoitua vaan omaa ammattitaitoa tulisi kehittää koko työuran ajan.

Janhosen ja Vanhanen-Nuutisen mukaan (2005, 17) ”Työelämän vaatimukset ja koulutuksen antamat valmiudet luovat perustan ammatillisen osaamisen kehittymiselle.” Tätä voisi ajatella Poliisi (AMK) -tutkintoon liittyen siten, että harjoittelussa pääsemme hyödyntämään koulusta saamiamme valmiuksia työelämässä. Harjoittelun aikana huomaamme käytännössä, mitä poliisin työ vaatii ja opimme perustietoja ja -taitoja. Valmistuttuamme voimme lähteä kehittämään ammatillista osaamistamme eteenpäin harjoittelusta sekä koulusta saatujen valmiuksien pohjalta.

Työntekijän yksilölliset ammatilliset tavoitteet sekä motivaatio vaikuttavat laajemman asiantuntemuksen saavuttamiseen (Eml). Tämä näkyy jo harjoittelun aikanakin siten, että harjoittelussa kartutettu tieto- ja taitopohja on jokaisella yksilöllinen. Tähän vaikuttaa harjoittelijan omien tavoitteiden ja motivaation lisäksi esimerkiksi harjoittelun aikana vastaan tulevat tehtävät, joihin yksinkertaisesti ei voi vaikuttaa.

Janhosen ja Vanhanen-Nuutisen (2005, 17) mukaan ”Asiantuntijuus ei ole olotila tai saavutettava ominaisuus vaan jatkuvaa kasvua ja kehittymistä vaativa piirre.” Kokemusten, jatkuvan tiedonhankinnan ja oppimisen kautta ammatillinen pätevyys lisääntyy. (Eml.) Näitä

seikkoja ajatellen työuraa aloittelevan henkilön tulisi suhtautua työhönsä siten, että hän on valmis oppimaan läpi työuransa.

Se, että ihminen tuntee omat vahvuutensa ja heikkoutensa, edistää oppimista (Ruohotie 2000, 55). Urakehitystä taas edistää uraan liittyvät onnistumisen kokemukset. Haasteelliset tavoitteet lisäävät motivaatiota ja halua ponnistella näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Suoriutuminen johtaa onnistumisen ja edistymisen kokemuksiin, jotka vahvistavat omanarvontunnetta ja ammatillista identiteettiä. (Ruohotie 2000, 56.) Samat seikat pätevät myös harjoittelussa oppimiseen. Toki tavoitteiden on oltava alkuun matalia eivätkä tehtävät voi olla heti liian haasteellisia. Kokemusten myötä taitotaso kuitenkin kehittyy ja harjoittelija on valmis haastavampiin tehtäviin.

Ruohotien (2000, 59–62) mukaan ”Oppimistavoitteet suuntaavat ihmisten pyrkimyksiä lisätä omaa pätevyyttä ja hallita uutta.” Työkokemuksesta oppiminen on jatkuva prosessi ja kokemukselliseen oppimiseen liittyy usein myös epäonnistumisten työstämistä. Vastoinkäymisistä oppiminen on vaikeampaa kuin myönteisistä kokemuksista oppiminen.

Palaute on tärkeää muun muassa siksi että se helpottaa oppimista, auttaa toimimaan tavoitteen mukaisesti, lisää motivaatiota asettaa uusia korkeampia tavoitteita ja auttaa tunnistamaan virheitä. Palaute lisää henkilön itsetuntemusta ja hänen haluaan tehdä itsearviointia. Edellytys omalle kasvulle ja kehitykselle on itseä koskevan tiedon hankkiminen. (Ruohotie 2000, 62–63.) Tämä tarkoittaa, että palautetta tulisi saada kehittymisen edistämiseksi, mutta myös sitä, että palautetta voi itse hankkia. Esimerkiksi jos harjoittelussa kokee, ettei saa tarpeeksi palautetta ohjaajan aloitteesta, ei ole kiellettyä oma-aloitteisesti pyytää palautetta.

Ruohotien (2000, 79) mukaan ”Ammatillista uraa rakentava henkilö pyrkii kehittämään niitä tyylejä, arvoja, uskomuksia, kykyjä ja tietoja, joita alalla arvostetaan.” Tämä näkyy jollain tasolla jo koulussa. Esimerkiksi pukeutuminen, harrastukset, puheenaiheet ja kiinnostuksenkohteet mukautuvat varmasti jossain määrin alan hengen mukaisiksi, elleivät sitä ole jo ennestään. Harjoittelussa ja valmistumisen jälkeen työelämässä, tämä mukautuminen jatkuu työyhteisössä.

4 TYÖSSÄ OPPIMINEN JA OHJAUS

Ohjauksen teoriaan ja yleisiin lainalaisuuksiin koskien työssä oppimista olen perehtynyt Tarja Mykrän (2007) teoksen ”Työpaikkaohjaaja oppimisen edistäjänä -opiskelijan ohjaaminen ja arviointi työpaikalla” sekä Sanna Vehviläisen (2014) teoksen ”Ohjaustyön opas: Yhteistyössä kohti toimijuutta” avulla. Mykrän teoksen koen omaan tarkoitukseeni soveltuvammaksi Poliisi (AMK) -tutkinnon harjoitteluohjausta pohdittaessa, sillä se on käytännönläheinen, selkeä ja helposti ymmärrettävä. Vehviläisen teos paneutuu ohjaukseen syvällisemmin ja tieteellisemmin ja se toimii enemmänkin käytännöllisenä oppaana ohjaamisessa kehittämiseen ja ohjauksen oppimiseen.

Mykrän (2007, 8) mukaan ”Opiskelijan työssä tapahtuva oppiminen liittyy aina johonkin tiettyyn opiskeltavaan kokonaisuuteen ja sille määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin”. Niinpä ohjaaja tarvitsee käyttöönsä opetussuunnitelman voidakseen yhdessä opiskelijan kanssa suunnitella sellaisia työtehtäviä, jotka edistävät opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista. Tavoitteita suunniteltaessa otetaan huomioon myös opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet eli asiat, joita hän itse erityisesti haluaa oppia ja jotka ovat hänelle itselleen tärkeitä oman ammatillisen kehittymisensä kannalta. (Eml.)

Työssä tapahtuva oppiminen on opiskelijalle osa koulutusta ja koulutuksen tavoitteena on ammatillinen osaaminen. Ammatilliseen osaamiseen vaikuttaa toimintaympäristö, työtehtävät ja työpaikan vaatimukset. Siihen liittyvät myös opiskelijan persoonallinen kehitys ja emotionaaliset tuntemukset. ”Työssä tapahtuva oppiminen on opiskelijalle mahdollisuus kehittää ammatillista osaamistaan aidossa ympäristössä ja tutustua samalla työelämän toimintaan.” (Mykrä 2007, 9.)

Työssä tapahtuvassa oppimisessa, oppimisen kannalta keskeinen asia on jatkuva palaute. Palautteen kautta opiskelija voi peilata omaa toimintaansa, tämä auttaa häntä pohtimaan toimintansa merkitystä, syitä ja seurauksia. Ohjaajan sekä muiden työyhteisön jäsenten antaman palautteen kautta opiskelijan ammatillinen kehittyminen mahdollistuu. (Mykrä 2007, 15.) Palautteen perustelevuus on tärkeää, sillä se auttaa ohjattavaa kytkemään palautteen työprosessiinsa. Perustelevuus tukee palautteen ymmärtämistä, olipa palaute siten keuhavaa tai korjaavaa. (Vehviläinen 2014, 172.) Mykrän (2007, 41) mukaan ”Ohjaussuhde on vastavuoroinen suhde, jossa tulisi antaa palautetta puolin ja toisin”.

Mykrän (2007, 15–16) mukaan vuorovaikutus on yksi tärkeimmistä oppimista edistävästä asioista ja se on myös keskeisintä palautteen antamisessa ja vastaanottamisessa. Parhaimmillaan vuorovaikutuksessa opiskelija voi tuoda esiin omaa ajatteluaan, oppimistaan ja osaamistaan ja voi vastavuoroisesti kuulla ohjaajansa ajatuksia. Vehviläisen (2014, 58) mukaan ”Kahdenvälinen ohjaussuhde mahdollistaa yksilöllisen, joustavan oppimisprosessin ja erityisen syvän perehtymisen keskustelukumppanin ajatusmaailmaan”.

Oppilaitoksissa tapahtuva oppiminen on tärkeää kokonaiskuvan muodostamiseksi ja esimerkiksi ammattialaan kuuluvien yhteisten käsitteiden ymmärtämiseksi. Kuitenkin ammatin oppimiseksi ja ammattilaiseksi kasvamiseksi tarvitaan tämän lisäksi työssä ja työpaikalla tapahtuvaa oppimista. (Mykrä 2007, 17.)

Vehviläisen (2014, 7) mukaan ”Ohjaus on vuorovaikutusta, jossa ihmiset kohdataan erilaisine taitoineen, tietoineen, tunteineen ja reaktioineen. - - Ohjaus haastaa ohjaajan kehittämään taitojaan ja tutkimaan omaa toimintaansa kriittisesti.” Mykrä (2007, 22) kuvailee kuinka ohjaussuhteen luominen ohjaajan ja ohjattavan välille vaatii alussa ohjaajalta enemmän aktiivisuutta. Ohjaaja on oppimisprosessin käynnistäjä ja sen helpottaja ja ohjaussuhteen kehittyessä hänen aktiivinen roolinsa vähenee ja opiskelijan rooli vastaavasti kasvaa.

Itseohjautuvuus tarkoittaa sitä, että opiskelija osaa asettaa tavoitteet omalle oppimiselleen. Tämän lisäksi, hän toimii päämäärätietoisesti tavoitteidensa saavuttamiseksi, itsenäisesti tai tarvittaessa ohjaajalta tukea saaden. Itseohjautuvuus ja siihen kehittyminen ovat yksilöllisiä sekä tilanne- ja asiasidonnaisia. Se on hyvä nähdä taitona, jota voi oppia ja jota ohjaaja voi myös ohjata. Ohjaaja voi edistää opiskelijan itseohjautuvuuden kehittymistä, mutta voi myös olla toiminnallaan kehittymisen esteenä. (Eml.)

Arvioinnin on oltava sellaista, että se tukee opiskelijan myönteistä minäkuvan kehittymistä ja ammatti-ihmisenä kasvamista. Tällöin arvioinnissa olennaista on ohjaaminen, eikä vain arvosanojen antaminen. Arviointikeskustelujen tavoitteena on päästä opiskelijan kanssa yhteisymmärrykseen hänen oppimisestaan ja osaamisestaan asetettujen tavoitteiden suhteen. Tämän myötä luodaan myös hyvät edellytykset opiskelijan osaamisen kehittymiselle jatkossa. (Mykrä 2007, 35.)

4.1 Ohjaus Poliisi (AMK) -tutkinnon harjoittelussa

Harjoittelun ohjaukseen perehdyin Poliisiammattikorkeakoulun (2017) laatiman oppaan ”Poliisi (AMK) harjoittelu - Opas opiskelijoille, ohjaajille ja yhdyshenkilöille” avulla. Seuraavaksi lyhyesti oppaan mukaan ohjaajan keskeisimpiä tehtäviä ja kriteerejä harjoittelun ohjaukseen liittyen.

Keskeisimpiä ohjaajan tehtäviä on auttaa harjoittelijaa sopeutumaan työyhteisöön, ohjata harjoittelijaa työtehtävien asianmukaiseen suorittamiseen ja vastata tehtävien asianmukaisesta suorittamisesta. Ohjaaja ohjaa harjoittelijaa tilanteenmukaiseen käyttäytymiseen ja valvoo työturvallisuusohjeiden noudattamista. Hänen tehtävänsä on raportoida yhdyshenkilölle harjoittelijan edistymisestä, arvioida harjoittelijan sopivuutta poliisitehtäviin sekä kehittää harjoittelua. Ohjaajan tulee osallistua harjoittelijan toiminnan jatkuvaan seurantaan ja arviointiin, tarkastaa opiskelijan pitämän oppimispäiväkirjan sisällön oikeellisuus ja antaa siitä hänelle suullinen palaute sekä antaa muutenkin harjoittelijalle hänen tarvitsemaansa palautetta. (Poliisiammattikorkeakoulu, 2017, 9.)

Palaute, jota harjoittelijalle annetaan, tulee olla perusteltua, ohjaavaa ja kannustavaa. Palautetta on annettava niin onnistumisista kuin kehitystäkin vaativista suorituksista. Jatkuva palaute on keskeinen osa ohjausprosessia ja ehdoton edellytys opiskelijan ammattitaidon kehittymiselle. (Eml.)

4.2 Harjoittelun ohjaajien valinta ja koulutus

Harjoittelun ohjaajan tulee olla tehtäväänsä motivoitunut, ammattitaitoinen ja ohjaamistehtävään myönteisesti suhtautuva poliisimies. Harjoitteluun liittyen, Poliisiammattikorkeakoulu järjestää ohjaajille ja yhdyshenkilöille poliisilaitoksittain kahden päivän mittaisen lähiopetuksen. Poliisiammattikorkeakoululla järjestetään myös Poliisi AMK -tutkinnon harjoittelun ohjaajakoulutus, johon ohjaaja voi halutessaan osallistua. (Poliisiammattikorkeakoulu 2017, 9–10.)

Ohjaajakoulutukseen kuuluu kaksi päivää lähiopetusta Poliisiammattikorkeakoululla. Lähiopetus sisältää muun muassa teoreettista opetusta ohjauksesta, palautteen antamisesta ja arvioinnin tekemisestä. Tämän jälkeen seuraa ohjausjakso, joka sisältää noin 15 päivää harjoittelijan ohjausta omalla poliisilaitoksella. Ohjaajakoulutukseen kuuluu ohjausjakson

jälkeen harjoittelijan arvioinnin tekeminen ja ohjaajan itsearviointi hänen omasta ohjaustoiminnastaan. Poliisi (AMK) -tutkinnon harjoittelun ohjaajakoulutus on laajuudeltaan 5 opintopistettä. (Laitila 2019.)

Kun haku ohjaajakoulutukseen avautuu, henkilöt poliisiyksiköstä voivat hakeutua koulutukseen. Hakijan esimiehet tekevät arvionsa ja joko puoltavat tai joissain tapauksissa eivät puolla ohjaajakoulutukseen pääsyä. Ohjaajakoulutus on tarkoitettu ensisijaisesti uusille ohjaajille, mutta myös ohjaajina aiemmin toimineita henkilöitä voidaan hyväksyä kurssille. (Eml.)

Ohjaajiksi valikoituu henkilöitä heidän omasta halustaan ja aktiivisuudestaan. Esimiehet tekevät arviota ohjaajien tarpeesta ja tämän myötä esimerkiksi ryhmänjohtajat voivat myös ehdottaa henkilölle ohjaajan tehtävää. Joissain paikoissa tarve ohjaajille on niin kova, että henkilöitä voidaan joutua määräämään tehtävään. Suurin osa kuitenkin hakeutuu koulutukseen omasta tahdostaan. (Eml.)

Poliisiammattikorkeakoululta on välitetty tietoa poliisilaitoksille ohjaajien tarpeesta ja tämän myötä laitokset tekevät myös itse ohjaajien rekrytointia. Myös Poliisi (AMK) -tutkinnon suorittaneita, poliisina muutamia vuosia toimineita henkilöitä rekrytoidaan ohjaajiksi. He tietävät nykymuotoisen koulutuksen sisällön ja rakenteen, mikä on ohjaajana toimimisessa tärkeää. Vaikka työkokemusta ei paria vuotta enempää olekaan, niin heillä on usein tarvittavaa motivaatiota ja innostusta ohjaajana toimimiseen ja poliisin työtä kohtaan. (Eml.)

Poliisi (AMK) -tutkinnon koulutusrakenteen ja koulutuksen perehdyttäminen ohjaajille on tärkeää ja sitä käydäänkin läpi ohjaajakoulutuksessa. Ohjaajien on oleellista ymmärtää esimerkiksi se, ettei nykymuotoisen koulutuksen myötä ole unohdettu käytännön harjoituksia. (Eml.)

5 TUTKIMUS

5.1 Tutkimusongelma ja aiheen rajaus

Tutkimukseni tarkoitus on selvittää Poliisi (AMK) -tutkinnon harjoittelussa olevilta opiskelijoilta heidän näkemyksiään harjoittelun ohjauksen merkityksestä. Haastateltavat ovat kaikki suorittaneet harjoittelun valvonta- ja hälytystoimintajakson ja tutkimus käsittelee vain kyseisen jakson ohjausta. Kentällä harjoittelijalla on periaatteessa tarkoitus olla yksi nimetty ohjaaja, joka ohjaisi harjoittelijaa koko jakson ajan, lukuun ottamatta kolmen viikon liikenteenvalvonnan osiota, joka sisältyy myös valvonta- ja hälytystoimintajaksoon. Tämä ei kuitenkaan aina toteudu esimerkiksi lomien ja sairastumisien vuoksi. Tutkimuksen kannalta olisi toki ihanteellisinta, että harjoittelija olisi ollut, yksittäisiä työvuoroja lukuun ottamatta, koko ajan oman ohjaajansa kanssa. Tällöin hänellä olisi muodostunut hyvä kokonaiskuva saamastaan ohjauksesta. Tällaista kriteeriä en kuitenkaan ole haastateltavien suhteen asettanut, sillä silloin sopivien haastateltavien löytäminen olisi voinut käydä turhan haasteelliseksi.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Kun opinnäytetyön aihe alkoi kirkastua mielessäni, ajattelin että haluan haastatella ihmisiä ja saada heiltä aiheeseen omaa pohdintaa ja mielipiteitä. Tämän myötä päädyin kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen. Kyseiseen tutkimusmenetelmään perehdyin Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen (2008) kirjan ”Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö” sekä Jari Eskolan ja Juha Suorannan (1998) kirjan ”Johdatus laadulliseen tutkimukseen” kautta.

Kvalitatiivisilla menetelmillä päästään lähemmäksi sitä, millaisia merkityksiä ihmiset antavat ilmiöille ja tapahtumille. Nämä menetelmät tuovat esille tutkittavien näkökulman ja kuuluviin heidän äänensä. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 28.) Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein melko pieneen määrään tapauksia ja tarkoitus on analysoida niitä mahdollisimman perusteellisesti (Eskola ja Suoranta 1998, 18). ”Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä.” (Eskola ja Suoranta 1998, 61.)

Aineiston hankinnan suhteen päädyin puolistrukturoituun haastatteluun. Siinä kysymykset ovat kaikille samat ja valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole, vaan haastateltava saa vastata omin sanoin (Eskola ja Suoranta 1998, 86). Minulla oli mielessä kysymyksiä, joihin aina-kin halusin saada vastauksia. Siten esimerkiksi teemahaastattelu olisi voinut olla hieman liian vapaamuotoinen. Teemahaastattelussa keskustelua ohjaa ennalta määritellyt teemat, joista haastateltava voi puhua vapaasti. Eri haastattelutyypit tavoittavat erilaista tietoa, joten haastattelutyyppi tulee valita tutkimusongelman perusteella (Eskola ja Suoranta 1998, 88).

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tapana puhua otoksen sijaan harkinnanvaraisesta näytteestä, koska tutkimuksessa pyritään ymmärtämään jotakin tapahtumaa syvällisemmin tilastollisten yleistysten sijasta. Vain muutamaa henkilöä haastattelemallakin voidaan saada merkittävää tietoa. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 58-59.) Opinnäytetyön laajuutta ajatellen koin, että viisi haastateltavaa on riittävä määrä. Hyvin valitulta viideltä haastateltavalta uskoin saavani tarpeeksi erilaisia näkemyksiä ja kokemuksia. Työni tavoite on yksinkertaisesti tutkia ja siten tuoda esiin näitä erilaisia kokemuksia eikä esimerkiksi kartoittaa, missä päin Suomea harjoitteluohjaus hoituu milläkin tavalla.

5.3 Haastattelu

Haastateltaviksi valitsin opiskelijoita, jotka ovat samaan aikaan harjoittelussa ja samassa vaiheessa harjoittelua eli ovat suorittaneet valvonta- ja hälytystoimintajakson kokonaan. Haastateltavat ovat eri ikäisiä, sekä miehiä että naisia, jotta tutkimukseen tulisi erilaisia näkökulmia ja kokemuksia eri taustaisilta henkilöiltä. Haastateltavat ovat myös kaikki eri paikkakunnilla harjoittelussa. He ovat Lapin, Pohjanmaan, Sisä-Suomen ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksilta.

Ennen varsinaisia haastatteluja suoritin testihaastattelun, jonka myötä muokkasinkin kysymyksiä tarkoituksenmukaisemmiksi. Tämän jälkeen olin vielä yhteydessä harjoittelutiimin, joka toi oman näkökulmansa kysymyksiin. Harjoittelutiimiltä sain haastattelukysymysten kieliasuun tarkkuutta, tarkoituksenmukaisuutta ja muutenkin ohjauksen kannalta merkittävää näkökulmaa. Tämän myötä syntyi lopullinen haastattelupohja, jolla varsinaiset haastattelut suoritettiin.

Koska haastattelin ihmisiä, jotka ovat harjoittelussa eri puolilla Suomea, on haastattelut tehty puhelimitse. En ole äänittänyt haastatteluja vaan kirjoittanut haastateltavan kertomusta koko ajan haastattelun aikana. Tällöin haastattelut eivät ole taltioitu samalla tarkkuudella kuin äänittämällä ja litteroimalla, mutta toisaalta tällä menettelyllä olen heti haastattelun yhteydessä tehnyt aineiston tiivistämistä ja poiminut talteen aiheen kannalta oleelliset asiat. Haastattelut kestivät 30-60 minuuttia ja yhdestä haastattelusta sain materiaalia noin 3 sivua. Haastateltavat ovat koodattu nimityksillä H1, H2, H3, H4 ja H5.

5.4 Aineiston analyysi

Induktiivisessa päättelyssä keskeisintä on aineistoläheisyys (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 136). Olen keskittynyt tekemään päätelmiä aiheesta aineiston perusteella. En ole miettinyt etukäteen teorioita tutkittavaan aiheeseen liittyen, joita aineistolla pyrkisin sitten todentamaan.

Yksi lähestymistapa aineiston analyysiin on, että haastattelija tiivistää ja tulkitsee haastateltavan kerrontaa jo haastattelun aikana ja kertoo tulkinnoistaan haastateltavalle. Tällöin haastateltava voi vahvistaa tai korjata haastattelijan tulkintaa tai tiivistystä. Tämän myötä keskustelemalla päästään oikeanlaiseen tulkintaan. Tällaista haastattelua voidaan kutsua ”itseäänkorjaavaksi” haastatteluksi. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 137.) Omissa haastatteluisani olen käyttänyt tätä lähestymistapaa. Tämä on ollut oleellista siksi, koska en ole nauhoittanut haastatteluja, minkä vuoksi on ollut tärkeää haastatteluhetkessä ymmärtää se, mitä haastateltava on kertomallaan tarkoittanut. Haastattelun merkitysanalysissä olen käyttänyt merkitysten tiivistämistä eli haastateltavan esiin tuomat merkitykset on puettu lyhyempään sanalliseen muotoon (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 137).

Tutkimusaineistoni analyysissä olen käyttänyt analyysitapana teemoittelua. Siinä tarkastellaan sellaisia aineistosta nousevia piirteitä, jotka tulevat esiin usean haastateltavan kertomana. ”Analyysistä esiin nostetut teemat pohjautuvat tutkijan tulkintoihin haastateltavien sanomisista.” (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 173.) Aineistosta voidaan nostaa esiin teemoja, jotka valaisevat tutkimusongelmaa. Tämä antaa mahdollisuuden vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa. (Eskola ja Suoranta 1998, 174.)

Haastattelukysymysten pohjalta olen jakanut käsiteltävät aiheet viiteen aihealueeseen, jotka ovat ohjaus ja ohjausmenetelmät, harjoittelun alku, palaute ja arviointi, tärkeät asiat

ohjauksessa ja ohjauksen merkitys osaamisen kehittymiseen. Haastatteluista olen luonut teemat aihealueeseen liittyvien kertomusten pohjalta. Haastatteluissa oli paljon yhteneviä näkemyksiä, joiden myötä osa teemoista syntyi helposti. Tärkeät asiat ohjauksessa - aiheeseen haastateltavilta tuli paljon eri asioita. Tämän vuoksi poimin lisäksi muutaman teeman, joita ei esiintynyt kaikissa haastatteluissa, mutta jotka olivat omasta mielestäni tärkeitä ottaa mukaan tuloksiin. Teemoja muodostui yhtä aihealuetta koskien 2-6.

6 TULOKSET

Seuraavaksi käsittelen aihealue kerrallaan haastatteluista muodostuneita teemoja. Käsittelen teemoja yksitellen, sen mukaan millaisia tulkintoja aineiston perusteella olen tehnyt. Mukana on myös lainauksia haastatteluista. Ennen tätä, aihealueet ja teemat ovat koottuna taulukkoon kokonaisuuden selkeyttämiseksi.

Taulukko 1. Aihealueet ja teemat

Aihe	Teema
Ohjaus ja ohjausmenetelmät	Tehtävien kautta oppiminen
	Alkuun ohjaaja tekee, harjoittelija seuraa
	Harjoittelijan näkemysten huomiointi
	Vastuuta lisää harjoittelun edetessä
Harjoittelun alku	Varusteet kuntoon ja järjestelmien opettelua
	Lähtötaso huomioitiin
	Osaamistavoitteita ei käyty läpi
Palaute ja arviointi	Palaute lähtöisin kummalta vaan
	Perustelut ja monipuolisuus
	Vastuuta sitä mukaa kun oppi tekemään
Tärkeät asiat ohjauksessa	Tilaa ja tukea sopivassa suhteessa
	Harjoittelijan kohtelemine työkaverina
	Positiivinen ja negatiivinen palaute
	Ohjattavan huomioiminen persoonana
	Ohjaajan oma motivaatio
	Molemminpuolinen vuorovaikutus
Ohjauksen merkitys osaamisen kehittymiseen	Ohjauksella on ollut suuri merkitys
	Harjoittelijan oma halu oppia on yhtä tärkeää

6.1 Ohjaus ja ohjausmenetelmät

”Ohjaus ja ohjausmenetelmät” -aiheeseen haastatteluista nousi esiin neljä teemaa:

Tehtävien kautta oppiminen
Alkuun ohjaaja tekee, harjoittelija seuraa
Harjoittelijan näkemysten huomiointi
Vastuuta lisää harjoittelun edetessä

Tehtävien kautta oppiminen

Oppiminen harjoittelun aikana tapahtui eteen tulevien tehtävien kautta. Lähes kaikki haastateltavat olivat ohjaajansa kanssa jossain määrin käyneet tehtäviä läpi ennen tehtävälle menoa ja tehtävän jälkeen. Uudelle tehtävälle mentäessä ohjaajan kanssa sovittiin toimintatavoista ja roolien jaosta. Ohjaaja saattoi myös heittää pallon harjoittelijalle ja antaa hänen miettiä kuinka tulevalla tehtävällä voitaisiin toimia.

Tehtävän jälkeen oli käyty keskustelua siitä, kuinka tehtävän hoitaminen oli sujunut ja osa haastateltavista oli saanut arviota suoriutumisestaan. Osa pyysi arviota tarvittaessa oma-aloitteisestikin. Kun tehtävä oli jo ennestään tuttu ei tällaisia keskusteluja enää oikeastaan käyty, ellei jotain uutta tullut vastaan.

Tykkäsin siitä, ettei aleta väkisin opettamaan joitain juttua vaan se tapahtuu luonnollisesti tehtävien kautta mitä tulee vastaan. H1

Tehtävien jälkeen ohjaajalta saatava palaute nähtiin useassa haastattelussa tärkeäksi. Ohjaaja kertoi mahdollisesti mikä oli mennyt hyvin ja missä olisi kehitettävää, tämän myötä harjoittelija osasi kehittää omaa toimintaansa tulevaan. Harjoittelija sai myös itseluottamusta tekemiseensä sen kautta, kun onnistumisistakin kerrottiin. Yksi haastateltavista koki, että positiivisen palautteen vähyys vaikutti oppimiseenkin negatiivisesti.

Itse olisin kaivannut myös sitä positiivista palautetta koska olin kuitenkin jotenkin niin epämurkavuusalueella, niin se toi sitten sitä epävarmaa oloa ja oppiminen oli hankalaa. H3

Alkuun ohjaaja tekee, harjoittelija seuraa

Tämän teeman poimin haastatteluista siksi, että kahdessa haastattelussa tähän tuli esiin kaksi eri näkökulmaa. Toinen haastateltava oli kokenut, että hän sai alkuun rauhassa seurata kuinka hänen ohjaajansa tehtäviä hoitaa, jonka jälkeen vastuuta alettiin siirtää pikkuhiljaa harjoittelijalle. Toinen haastateltava taas koki, että ohjaaja otti liikaa roolia eikä harjoittelija saanut vasta kuin harjoittelun lopussa toimia itse.

Pääasiassa hän ensin näytti itse ja sitten aloitettiin pikkuhiljaa siirtää sitä tekemistä ja ajatteluvastuuta minulle. Minulle tämä sopi erittäin hyvin koska tykkään että minulla on aikaa pohtia asioita ja saan rauhassa edetä ja sen kautta saan itseluottamusta siihen omaan tekemiseen. H4

Meni tosi pitkään, että se ei antanut sillä lailla tehdä. Se teki niin kuin itse ja sitten harkkari seuraa vieressä. - - Vasta sitten loppuvaiheessa, kun itsekin uskalsi ottaa sitä roolia vähän ja uskalsi vähän mennä toisen tontille, niin toinen huomasi, että osaan tehdä. H3

Pääasiassa tehtäviä hoidetaan harjoittelussa alkuun ohjaajavetoisesti. Kokemuksen karttuessa harjoittelijaa kuitenkin kehittää parhaiten se, että hän pääsee itse tekemään ja ajattelemaan. Kullakin harjoittelijalla on oma tapansa ja tahtinsa oppia ja ohjaajan olisi hyvä osata mukautua erilaisten harjoittelijoiden mukaisesti.

Yksi haastateltava kertoi, että aktiivisempi ohjaus oli muuttunut jo parissa kuukaudessa enemmän siihen suuntaan, että sitten tehtiin vain töitä yhdessä. Kokemukset ovat siis tämän suhteessa monenlaisia, eikä ole sanottua, että ohjaajan mallista tekeminen tulisi kyseeseen jokaisen harjoittelijan kohdalla. Kaksi haastateltavaa mainitsi myös sen, että on kokenut ohjaajansa luottavan häneen tai hänen toimintaansa.

Hän antoi minun tehdä rauhassa ja antoi minun tuoda oman persoonan esiin jutuissa mitä tullut vastaan. Aika nopeasti tuli kuitenkin silleen, että ei se tuntunut enää ohjaukselta vaan lähinnä tehtiin yhdessä töitä. Hän itse sanoi minulle, että luottaa että hoidan hommat järkevästi. H1

Harjoittelijan näkemysten huomiointi

Ohjaaja huomioi harjoittelijan näkemyksiä siten että antoi harjoittelijan toimia oman persoonansa mukaisesti. Ohjaaja myös kysyi harjoittelijan näkemyksiä tehtävän hoidon suhteen ja esimerkiksi tehtävän jälkeen, että olisiko harjoittelijan mielestä voitu toimia jotenkin toisin. Yksi harjoittelija mainitsi, että aina uskalsi kysyä ja myös kyseenalaistaa miksi oli toimittu milläkin tavalla.

Tehtävien hoitamisessa harjoittelijan näkemysten huomiointi näkyi esimerkiksi siten, että vaikka alkuun olisi sovittu roolitusta tehtävälle, niin toiminta ei kuitenkaan ollut sidottu näihin rooleihin, vaan ne mukautuivat tehtävän mukaan. Tämä kertoo myös siitä, että ohjaaja on antanut harjoittelijan toiminnalle tilaa, eikä vain vienyt läpi omaa tahtoaan.

Yhden haastateltavan kohdalla tämä ei kuitenkaan ollut ainakaan alkuun toiminut hänen ja hänen ohjaajansa välillä. Haastateltava koki olleensa kuin suurennuslasin alla, kun ohjaaja puuttui epäolennaisilta tuntuviin asioihin, kuten esimerkiksi reittivalintoihin silloin kun ajeltiin vain muuten vaan kaupungissa.

Välillä se ohjaaja saattoi puhua minun päälle tehtävällä, vaikka olisi ollut tilanteessa luonnollisempi, että minä puhun. H3

Vastuuta lisää harjoittelun edetessä

Kaikissa haastatteluissa kävi ilmi, että harjoittelijat olivat saaneet vastuuta sitä mukaa kun tehtävät alkoivat tulla tutuiksi ja toiminta luonnistua. Toiset saivat vastuuta aiemmin ja toiset myöhemmin, minkä takia osa jäikin kaipaamaan enemmän kokemusta itsenäisemmästä tehtävien hoitamisesta.

Toisilla oli selkeämpi tehtävänjako sen suhteen, että alkuun oltiin sovittu, että ohjaaja on suorittaja ja harjoittelija varmistaja, kunnes toisin ilmoitetaan. Pääosin vastuuta kuitenkin tuli pikkuhiljaa ja luonnostaan tehtävien myötä.

6.2 Harjoittelun alku

”Harjoittelun alku” -aiheeseen haastatteluista nousi seuraavat kolme teemaa:

Varusteet kuntoon ja järjestelmien opettelua
Lähtötaso huomioitiin
Osaamistavoitteita ei käyty läpi

Varusteet kuntoon ja järjestelmien opettelua

Kutakuinkin näillä sanoilla jokainen haastateltava kuvasi ensimmäistä harjoittelupäiväänsä kentällä. Ensimmäisen vuoron alkuun ohjaajan kanssa katsottiin, että varusteet ovat niin kuin pitää, katsottiin raskaat liivit ja auto kuntoon sekä lähdettiin liikkeelle Poken ja muiden järjestelmien käytön kertailulla. Joillakin alkuperehdytyksen hoiti joku toinen, harjoittelijan oman ohjaajan sijaisena toimiva työntekijä.

Yhden haastateltavan kohdalla alkuperehdytys oli tapahtunut vasta kun oma ohjaaja oli tullut noin kuukauden kuluttua harjoittelun alusta töihin.

En saanut minkäänlaista alkuperehdytystä vaan hyppäsin aina kylmilteen uuden tyypin kanssa hoitamaan tehtäviä. Kun oma ohjaaja tuli niin sitten hänen kanssa katsoimme kaikki toimet ennen vuoron aloitusta. H5

Harjoittelijasta riippuen tällainen tilanne voisi jättää ikävemmänkin kokemuksen, vaikkei tämä kyseinen harjoittelija ollutkaan tapauksesta pahoillaan. Tällainen tilanne vaatii harjoittelijalta itseltään paljon oma-aloitteisuutta, että osaa vaatia ja kysyä ohjausta asioihin, jotka ovat alkuun lähtökohtaisesti kaikki uusia.

Yksi haastateltava oli jäänyt kaipaamaan hieman enemmän perehdytystä talon sisäisten tapojen suhteen, joita ei koulussa opeteta. Nämä arkiset käytänteet voivat olla itsestäänselvyyksiä varsinaisille työntekijöille ja siten perehdytys niihin unohtuu.

Lähtötaso huomioitiin

Haastateltavat kertoivat lähtötason huomioinnista siinä suhteessa, että lähinnä ohjaajan kanssa oltiin käyty keskustelua siitä, millainen harjoittelija on ihmisenä ja mitä hän on mahdollisesti tehnyt aiemmin. Ohjaajat huomioivat harjoittelijoiden lähtötasoa tehtävillä kysymällä onko asia tuttua ja neuvomalla sekä näyttämällä ensimmäisillä kerroilla, miten asia hoidetaan. Tämän myötä ohjaajat antoivat harjoittelijoiden tehdä asioita itsenäisemmin harjoittelun edetessä. Esimerkiksi ilmoitusten kirjaamista oli seurattu alkuun ja kun ohjaaja oli huomannut, että kirjaaminen sujuu, niin harjoittelija oli saanut toimia itsenäisesti.

Osaamistavoitteita ei käyty läpi

Kukaan haastateltavista ei ollut käynyt harjoittelun alkuun osaamistavoitteita läpi millään tavalla ohjaajan, eikä kenenkään muunkaan kanssa. Tähän ei oikeastaan koettu tarvetta ja yksi haastateltavista kertoi, että pystyi ainakin keskittymään siihen työhön ja oppimiseen, eikä tullut sitten liikaa mietittyä, että mitä pitäisi osata.

Työ vei kyllä mukanaan, että ei sitä ajatellut tekevänsä koulun kannalta, että saisi hyvät numerot vaan yritti kehittää omaa ammattitaitoa, että tulisi hyväksi poliisiksi. H2

6.3 Palaute ja arviointi

”Palaute ja arviointi” -aiheesta nousi kolme teemaa:

Palaute lähtöisin kummalta vaan
Perustelut ja monipuolisuus
Vastuuta sitä mukaa kun oppi tekemään

Palaute lähtöisin kummalta vaan

Pääosin ohjaaja on antanut harjoittelijalle palautetta tehtävän jälkeen. Osa harjoittelijoista kertoi, että he ovat pyytäneet ohjaajalta palautetta myös oma-aloitteisesti, joten palautteen anto pystyi olemaan lähtöisin kummalta vaan.

Perustelut ja monipuolisuus

Palaute on ollut lähes kaikkien haastateltavien kuvailujen mukaan melko monipuolista ja rakentavaa. Harjoittelijat ovat yleensä ottaen saaneet palautetta niin positiivisista, kuin kehitystäkin vaativista asioista. Palautteen on katsottu keskittyneen oppimisen kannalta oikeisiin asioihin ja useat haastateltavat mainitsivat, että sen avulla osasi seuraavalla kerralla kehittää omaa toimintaansa. Toisaalta oli myös kokemuksia siitä, ettei harjoittelija tiennyt mikä on mennyt hyvin, kun positiivista palautetta ei tullut. Perustelujen kautta harjoittelija tietää miksi on mennyt hyvin tai miksi jossain asiassa on kehitettävää, tämä teki palautteesta myös aitoa.

Aidosti antanut aitoa palautetta, eikä vaan velvollisuuden tuskissaan jotain sinne päin. H5

Palaute keskittyi niihin asioihin, että mitä voisi tehdä paremmin tai eri lailla. Ei tiennyt sitten sitä, että oliko joku asia mennyt hyvin. Vasta loppuvaiheessa rupesi tulemaan positiivistakin palautetta. H3

Ne oli tärkeitä ja hyviä juttuja mihin hän keskittyi, kun en ollut itse niitä huomannut. H4

Vastuuta sitä mukaa kun oppi tekemään

Harjoittelijat kokivat ohjaajan arvioinnin näkyneen pääosin siten, että he ovat saaneet vastuuta lisää sitä mukaa kun ohjaaja on huomannut, että harjoittelija osaa ja kun ohjaaja on oppinut ohjattavaansa tuntemaan. Ohjauksessa ei enää takerruttu niihin asioihin, jotka harjoittelija osasi vaan sitten keskityttiin kehitystä vaativiin asioihin. Myös asioita, jotka suju-

vat harjoittelijalta luonnollisemmin, on harjoitteliija päässyt tekemään itsenäisemmin. Tämmöiseksi asiaksi yksi haastateltava mainitsi puhuttamisen.

6.4 Tärkeät asiat ohjauksessa

”Tärkeät asiat ohjauksessa” -aiheeseen nousi haastatteluista kolme yhtenevää teemaa:

Tilaa ja tukea sopivassa suhteessa
Harjoittelijan kohtelevinen työkaverina
Positiivinen ja negatiivinen palaute

Näiden lisäksi poimin kolme teemaa, jotka esiintyivät yksittäisissä haastatteluissa. Nämä yksittäisistä haastatteluista poimitut teemat koin myös olennaisiksi tähän aiheeseen.

Ohjattavan huomioiminen persoonana
Ohjaajan oma motivaatio
Molemminpuolinen vuorovaikutus

Tilaa ja tukea sopivassa suhteessa

Useampi haastateltava mainitsi tärkeäksi asiaksi sen, että antaisi tilaa harjoittelijan tekemiselle. Kuitenkin ohjaajan olisi tärkeää tukea harjoittelijaa niissä asioissa, joissa sille on tarvetta. Tilan antaminen toki perustuu luottamukselle ja luottamuksen yksi haastateltava mainitsikin tärkeimmäksi asiaksi ohjauksessa.

Tukea niissä tilanteissa missä kokee, että on tarvetta ja sitten toisaalta, että antaa tilaa sille omalle tekemisellekin. H3

Luottaa siihen, että harjoittelijakin osaa ehkä jotain tehdä. H1

Harjoittelijan kohtelevinen työkaverina

Useimmat haastateltavat kokivat tärkeänä sen, että harjoittelija otetaan työyhteisöön mukaan siinä missä muutkin. Ei ole syytä jumittua liikaa ohjaajan ja ohjattavan rooliin vaan harjoittelijaa kohdeltaisiin työkaverina. Kaikilta työyhteisöön sosialisoituminen ei välttämättä tule niin luonnostaan, niin ohjaaja voi tässäkin tapauksessa olla tukena ja ottaa mukaan porukkaan.

Positiivinen ja negatiivinen palaute

Monipuolinen palaute on tärkeää harjoittelijan oppimisen ja hänen toiminnan kehittämisen kannalta. Pelkkä positiivinen tai negatiivinen palaute voi luoda vääristynyttä kuvaa omasta osaamisesta, eikä välttämättä edesauta tehokasta oppimista. Esimerkiksi jos virheistä ja kehitystä vaativista asioista ei kerrota, ei harjoittelija osaa niitä välttämättä itse korjata. Toisaalta taas, jos jatkuvasti keskitytään vain virheisiin, ei harjoittelija saa tekemiseensä itseluottamusta onnistumisten kautta.

- - osaa puskea sitä harjoittelijaa tekemään parhaansa. Osa oikeassa kohdassa antaa negatiivista palautetta, jos on tarvetta ja osaa myös kehua. Osa myös rohkaista oikeissa tilanteissa. H4

Ohjattavan huomioiminen persoonana

Jokainen harjoittelija, niin kuin ohjaajakin, on oma persoonansa. Olisi tärkeää, että ohjaaja ottaa sen huomioon ohjatessaan. Mielestäni tämä oli tärkeä huomio yhdeltä haastateltavalta.

- - on kiinnostunut siitä ohjattavasta ja ottaa sen huomioon niin kuin persoonana, että millä tavalla se oppii. H4

Ohjaajan oma motivaatio

Kaksi haastateltavaa korosti myös ohjaajan omaa motivaatiota. On tärkeää, että ohjaaja on itse halukas ohjaamaan eikä häntä olisi siihen pakotettu. Ohjaajalla on oltava kiinnostusta kehittää ohjattavaansa ja mahdollisesti myös itseään. Yhden haastateltavan mukaan huonosti motivoitunut ohjaaja voi pahimmillaan tappaa harjoittelijan innostuksen työhön. Yli-päättään poliisin työhön kyllästynyt ja ”kynnistynyt” ohjaaja pahimmillaan tartuttaa huonon ajattelutapansa uuteen innokkaaseen poliisiin alkuun.

Molemminpuolinen vuorovaikutus

Tutkimuksessa nousi monessa kohtaa esiin vuorovaikutus, liittyi se sitten palautteen antamiseen, tehtävistä keskusteluun tai muuten harjoittelijan ja ohjaajan väliseen ajatusten vaihtoon. Yksi haastateltava kuitenkin mainitsi molemminpuolisen vuorovaikutuksen yhdeksi tärkeimmistä asioista ohjauksessa.

Molemminpuolinen vuorovaikutus, kumpikaan ei voi luulla, että vain toinen pitää palettia kasassa. H5

Tässä näkemyksessä tulee esiin myös se, että molemmilla, niin ohjaajalla kuin ohjattavallakin, on vastuuta onnistuneen ohjauksen suhteen. Vaikka näkemykset asioihin olisivat erilaiset, keskustelun kautta molemmat oppivat toisiaan paremmin ymmärtämään.

6.5 Ohjauksen merkitys osaamisen kehittymiseen

”Ohjauksen merkitys osaamisen kehittymiseen” -aiheeseen haastatteluista löytyi kaksi teema:

Ohjauksella on ollut suuri merkitys
Harjoittelijan oma halu oppia on yhtä tärkeää

Ohjauksella on ollut suuri merkitys

Neljä viidestä haastateltavasta totesi, että ohjauksella on ollut suuri merkitys heidän oppimisensa kehittymiseen. Haastateltavien näkökulmat tähän olivat kuitenkin hieman erilaisia.

Haastateltava H1 korosti vastuun antamista. Kun harjoittelijalle annetaan vastuuta, osaa hän myös silloin ottaa vastuuta. Hänen näkemyksensä oli, että kaikki ohjaajat eivät sovi ohjaajiksi, eivätkä jotkut ohjaajat sovi joillekin harjoittelijoille. Haastateltava H2:n mukaan hyvä ohjaus antaa hyvät mahdollisuudet työssä kehittymiselle ja hyvät eväät työelämää varten. Haastateltava H3 näki asian siten, että ohjaus vaikuttaa paljon myös siihen, millä mielialalla harjoittelun työvuorot sujuvat. Mieliala taas vaikuttaa paljon siihen, miten pystyy oppimaan uusia asioita.

*Uskon että riippumatta harjoitteluohjaajasta niin kaikki saavat sellaisen perusmallin peruspoliisitehtävien suorittamiseen. Mutta sen jälkeen korostuu ohjaajan oma mielenkiinto ja kyky opettaa ja kehittää harjoittelijaa, että sen kanssa voi syventyä semmoisiin yksityiskohtaisempiin asioihin poliisintyössä.
H5*

Harjoittelijan oma halu oppia on yhtä tärkeää

Yksi haastateltavista nosti esiin kuitenkin sen ajatuksen, että yhtä suuri merkitys on myös harjoittelijan omalla halulla oppia. Mielestäni seuraava sitaatti kyseiseen haastatteluun kiteyttää tämän näkemyksen erittäin hyvin.

En koe, että sillä on suurin merkitys vaan että harjoittelijan omalla kiinnostuksella ja halulla oppia on myös suuri merkitys. Pitää haluta itsekkin oppia ja olla aktiivinen. Hyväkään ohjaaja ei saa opetettua, jos ohjattava ei itse ole halukas ottamaan sitä vastaan. H4

6.6 Yhteenveto

Tekemieni haastattelujen mukaan harjoittelijoiden kokemuksissa on paljon yhtäläisyyksiä, mutta toki jokaisen kokemus on omanlaisensa ja erilaiset ihmiset kokevat asioita eri tavoin. Harjoittelijat ovat olleet pääosin tyytyväisiä tai jopa erittäin tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen. Mikäli alku on joillakin ollut kankeampaa, niin varsinkin harjoittelun loppua kohti

harjoittelijan ja ohjaajan yhteinen sävel on alkanut löytymään harjoittelijan osaamisen karttuessa.

Harjoittelun ohjauksen merkitys harjoittelijan osaamisen kehittymiseen koetaan suureksi. Esimerkiksi ohjaajan antaman vastuun myötä harjoittelija saa itseluottamusta, hyvä ohjaus antaa hyvät eväät työelämään, ohjaus vaikuttaa yleiseen ilmapiiriin ja sitä kautta oppimiseen. Kokonaisuuteen vaikuttaa kuitenkin muutkin tekijät kuten harjoittelijan oma halu oppia. Kaikki harjoittelijat varmasti saavat peruspohjan poliisityöhön, mutta osaamisen syventäminen ja yksityiskohtaisempien asioiden oppiminen mahdollistuu ohjaajan kanssa, jolla on halua, mielenkiintoa sekä kykyä ohjattavansa kehittämiseen.

He joilla harjoittelun ohjauksesta on jäänyt erittäin hyvät kokemukset ovat haastatteluissa jollain tapaa kuvailleet myös sitä, kuinka hyvin ohjaajavalinta on osunut kohdalleen. Näissä tapauksissa voisi sanoa, että ne kuuluisat henkilökemiat ovat kohdanneet. Vuorovaikutus on kuitenkin ollut avainasemassa myös tilanteissa, joissa ohjattavan ja ohjaajan persoonat eivät ole niin hyvin ohjauksen merkeissä kohdanneet.

Aiemmin työssäni ohjausta koskevassa teoriaosiossa korostui palautteen antamisen, sen perustelemisen ja tämän kautta myös vuorovaikutuksen merkitys. Nämä asiat tulivat myös haastattelujen kautta merkittävinä esiin. Monipuolisen palautteen myötä harjoittelija tietää mikä on mennyt hyvin ja missä on kehitettävää. Tämän myötä omaa toimintaa on mahdollista kehittää. Tekemiseen tulee myös itseluottamusta onnistumisten ja positiivisen palautteen kautta. Tehtävistä keskusteleminen, niiden analysointi ohjaajan kanssa sekä palautteen pyytäminen ohjaajalta ovat asioita, jotka haastatteluissa kertoivat ohjaajan ja harjoittelijan välisestä molemminpuolisesta vuorovaikutuksesta.

6.7 Luotettavuuden arviointi

Opinnäyteyöni teoriaosuudessa olen käyttänyt, aihetta koskien, aina muutamaa eri teosta hyvän kokonaiskuvan saamiseksi. Kirjat, joita samankaltaisia aiheita käsiteltäessä on käytetty, olen kokenut hyväksi ja luotettaviksi lähteiksi. Poliisi (AMK) -tutkintoa käsiteltäessä lähteenä ovat Poliisiammattikorkeakoulun julkaisut ja lakipohja.

Tutkimukseni luotettavuutta arvioidessa pohdin sitä, mikä työni tarkoitus on ollut, mitä tuloksia olen saanut ja miten olen näitä tuloksia tulkinnut. Se että olen itse myös harjoitteli- ja ja samassa tilanteessa kuin haastateltavani, auttaa minua ymmärtämään haastateltavia ja heidän kokemuksiaan. Tiedän mistä he puhuvat ja pystyn samaistumaan heidän kertomuksiinsa. Tämän myötä uskon, että tulkintani heidän ajatuksistaan aiheeseen liittyen ovat sitä mitä he ovat sanomallaan tarkoittaneetkin.

Toki minulla on myös omat kokemukseni harjoittelun ohjauksesta, mikä tietenkin vaikuttaa näkemyksiini ja mielipiteisiini. Tämä voisi tietenkin vaikuttaa siihen, kuinka tuloksista raportoin. Olen kuitenkin pyrkinyt tuomaan esiin mahdollisimman hyvin ne yhtenevät ajatukset, joita haastatteluista oli havaittavissa sekä niitä eriäviä näkemyksiä. Olen työssäni ollut aidosti kiinnostunut selvittämään muiden harjoittelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia. Tämä tarkoittaa minulle myös sitä, että haluan aidosti ja todenmukaisesti näistä raportoida.

Haastattelukysymykset olivat kaikille samat ja haastattelujen aikana pystyin keskustelun kautta varmistamaan, että haastateltavat ymmärsivät kysymykset samalla lailla. Toki tästäkin huolimatta tulkinnat voivat olla erilaisia. Vastausten pohjalta olen kuitenkin arvioinut, että haastateltavat ovat vastanneet kysymyksiin sen mukaisesti mitä niillä onkin haettu.

Kaikesta huolimatta tulokset perustuvat pitkälti omiin tulkintoihini aineistosta. Joku toinen olisi voinut kohdistaa huomionsa toisiin asioihin ja luoda aineistosta sen myötä erilaiset teemat. Työhön tuleekin suhtautua siten, että se tuo esiin muutaman harjoittelijan näkökulman eikä koko totuutta. Koen että lopputulos on hyvä, luotettava ja haastateltavien lukumäärästä huolimatta monipuolinen katsaus harjoittelijoiden näkemyksiin.

7 POHDINTAA

Opinnäytetyötä tehdessäni opin laadullisen tutkimuksen ja haastattelun tekemisestä monipuolisesti. Lisäksi pääsin syvemmin pohtimaan ohjaukseen liittyviä asioita ja ammatillista kasvua. Nämä ovat mielenkiintoisia ja tärkeitä asioita, ja uskon niihin perehtymisestä olevan minulle hyötyä tulevaisuudessa mahdollisesti omalla työurallani. Haastavaksi opinnäytetyötä tehdessä koin tutkimuksen tekemisen ja lähinnä aineiston analysointiin liittyvät asiat. Näissä tuli noudattaa tiettyä kaavaa ja teorian opettelu vaati huolellisuutta. Koen kuitenkin päässeeni hyvään ja selkeään lopputulokseen. Helpoksi ja mielekkäimmäksi koin haastattelut, sillä niissä pääsin keskustelemaan mielenkiintoisesta aiheesta muiden harjoittelijoiden kanssa.

Tutkimukseeni liittyvä haaste oli ainakin se, kuinka rehellistä ja avointa kerrontaa saan haastateltaviltani. Tavoite oli saada esiin mahdollisimman erilaisia kokemuksia ja tämä olisi voinut olla haastavaa haastateltavien vähäisen määrän vuoksi. Laajemmassa otannassa olisi todennäköisempää, että joukkoon sattuisi hyvinkin eriäviä kertomuksia. Jokaisen harjoittelijan harjoittelukokemus on kuitenkin yksilöllinen, joten jokainen haastattelu toi tutkimukseeni jotain lisää.

Oma näkemykseni tutkimusta aloittaessani oli se, että harjoittelun ohjaus on eri paikoissa hyvin vaihtelevaa ja suurin vaikuttava tekijä siihen on harjoittelun ohjaaja. Koin myös, että ohjauksella on suurin merkitys siihen, kuinka hyvään lopputulokseen oppimisen suhteen harjoittelun aikana päästään. Tämä näkemykseni vahvistui haastattelujen myötä, mutta haastateltavat toivat esiin myös erilaisia näkökulmia. Onnistunut harjoittelu on ohjaajan ja ohjattavan yhteistulosta.

Harjoittelija on myös itse jossain määrin vastuussa siitä, kuinka paljon hän harjoitteluajastaan saa irti. Esimerkiksi huonolla motivaatiolla varustettu tai ”olen jo valmis poliisi”-ajatuksen omaava opiskelija on varmasti haastava ohjattava. Toisaalta ohjaajan omalla motivaatiolla on myös suuri merkitys ja se voi vaikuttaa hyvinkin vahvasti opiskelijan kokemukseen harjoittelusta. Ohjaajan oman motivaation puute ei saisi vaikuttaa harjoittelijan innostukseen oppia uutta. Jos näin on, olisi ohjaajankin paras osata väistyä oikeaan aikaan ja jättää ohjaustehtävät toivon mukaan asiaan omistautuneemmille työntekijöille

On pitkälti sattumasta kiinni, millaisia työtehtäviä harjoittelussa tulee eteen. Tämä vaikuttaa luonnollisesti siihen, että jokaisen opiskelijan harjoittelu on hyvin yksilöllinen. Toinen oppii harjoittelunsa aikana jo rutiininomaisesti jonkin tehtävän hoitamisen, kun toinen on päässyt asian kanssa kosketuksiin vain pari kertaa, jos ollenkaan. Tämäkin on asia, mihin ei yksinkertaisesti pysty vaikuttamaan väkisin. Tietenkin ohjaaja voi ottaa huomioon sen, mitkä tehtävät ovat jääneet vähäisemmälle harjoittelulle ja hakeutua harjoittelijan kanssa näille tehtäville.

Harjoitteluaika voi luoda helposti paineita harjoittelijalle. Jokainen harjoittelija varmasti tahtoo näyttää parastaan ja pärjätä hyvin. Tuskin kukaan myöskään haluaa, että harjoittelu paikalle jäisi harjoittelijastaan jotain pahaa sanottavaa. Tämä voi vaikuttaa siihen, että harjoittelijana saattaa jättää sanomatta sen, mitä itse asioista ajattelee. Ohjaajan tapojen tai toiminnan kyseenalaistaminen tai jopa kritisointi on varmaan harvemmissä ohjaussuhteissa mahdollista. Hyvät ”henkilökemiat” ovat tällaisissa tilanteissa avainasemassa. Toisaalta jos kemiat kohtaavat ei silloin välttämättä ole kritisoitavaakaan.

Kaikki harjoittelijat ja ohjaajat ovat yksilöitä. Tämän huomioiminen heidän yhteensovittamisessaan on tärkeää. Esimerkiksi lähes saman ikäiset tai samankaltaiset taustat omaavat henkilöt voivat löytää helpommin yhteisen sävelen, kuin vaikka pian eläkkeelle jäävä ohjaaja ja lukionpenkiltä poliisin koulutukseen päätyneet opiskelijat. Tähän kaikkeen kuitenkin vaikuttavat myös henkilöiden luonteenpiirteet. Samanlaisen luonteen omaavien ohjaajien ja opiskelijoiden yhteen saattaminen ei kuitenkaan ole aina mahdollista eikä varmaankaan edes realistista.

Näen asian niin, että on pitkälti sattumaa, kuka minnekin päätyy harjoitteluun ja kuka ohjaajaksi valikoituu. Aina on varmasti muutamia henkilöitä, jotka eivät ole tyytyväisiä ja aina on heitä, jotka ovat hurjan tyytyväisiä. Välille sitten jää sekalaisten kokemusten kirjo. Ohjauksen laatu ei saisi olla riippuvainen siitä, kuinka hyvin ohjaaja ja harjoittelija tulevat keskenään juttuun. Olemme kuitenkin alalla, jossa on tultava toimeen erilaisten ihmisten kanssa jo asiakkaidenkin vuoksi. Tämä edellyttää jonkinlaista muuntautumiskykyä ja ihmishuuhdetaitoja kaikilta meiltä.

Poliisin ammatti, siinä missä moni muukin ammatti, opitaan loppujen lopuksi työtä tekemällä. Kyseessä on niin moninainen tehtävien kirjo, että oppimista riittää koko työuran ajaksi ja harjoittelu on vain pintaraapaisu tähän työhön. Oikeastaan asian voi nähdä jopa

niin, että vasta valmistuttua ja tosissaan työelämään kiinni pääsemällä se oppiminen todella alkaa. Toki harjoittelussa ollaan rakennettu jonkinlainen tieto- ja taitopohja, jota lähdetään työelämässä syventämään ja laajentamaan.

LÄHTEET

15.3.1996/158 Asetus poliisin hallinnosta

30.12.2013/1164 Laki Poliisiammattikorkeakoulusta

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere, Osuus-kunta Vastapaino.

Hirsijärvi, Sirkka & Hurme Helena 2008: Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Gaudeamus.

Janhonen, Sirpa & Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2005: Kohti asiantuntijuutta – Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki, Werner Söderström Osakeyhtiö.

Laitila, Paula 2019: Komisario. Haastattelu 24.4.2019.

Mykrä, Tarja 2007: Työpaikkaohjaaja oppimisen edistäjänä -opiskelijan ohjaaminen ja arviointi työpaikalla. Vammala, Educa-Instituutti Oy, Vammalan kirjapaino Oy.

Partti, Tomi 2017: Harjoitteluohjaaminen kenttätöissä Länsi-Uudenmaan Espoon pääpoliisiasemalla. Poliisiammattikorkeakoulu. YAMK-opinnäytetyö.

Poliisiammattikorkeakoulu 2018a: Poliisi (AMK) -tutkinto (180op) opetussuunnitelma lukuvuodet 2018-2020.

Poliisiammattikorkeakoulu 2018b: Tutkintosääntö. Poliisiammattikorkeakoulun hallituksen hyväksymä 24.6.2015 ja voimassa toistaiseksi.

Poliisiammattikorkeakoulu 2017: Poliisi (AMK) harjoittelu: Opas opiskelijoille, ohjaajille ja yhdyshenkilöille.

Pulkkinen, Inka 2015: Ohjattu työharjoittelu poliisiopiskelijan ammatti-identiteetin kehittäjänä. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -työ.

Ruohotie, Pekka 2000: Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva, Werner Söderström Osa-
keyhtiö.

Vehviläinen, Sanna 2014: Ohjaustyön opas: Yhteistyössä kohti toimijuutta. Helsinki, Gau-
deamus.

LIITE 1

Haastattelukysymykset

Puolistrukturoitu haastattelu viidelle harjoittelijalle, jotka ovat tähän mennessä harjoitteluun suorittaneet valvonta- ja hälytystoimintajakson.

Ohjaus ja ohjausmenetelmät

- Kerro kentällä saamastasi ohjauksesta?
- Mikä saamassasi ohjauksessa oli hyvää?
- Mikä saamassasi ohjauksessa ei sopinut sinulle?
- Olivatko ohjaajasi ohjausmenetelmät sinulle sopivia ja miksi ne sopivat juuri sinulle?
- Mitä muita asioita olisit toivonut ohjaajasi vielä huomioivan sinun ohjauksessasi?

Harjoittelun alku

- Minkälaisen alkuperehdytyksen sait jaksolle, mitenkä ohjaaja huomioi sinun lähtötasosi ja käsittelitkö hänen kanssaan jakson osaamistavoitteita?

Palaute ja arviointi

- Minkälaista palautetta sait ohjaajaltasi ja oliko se keskittynyt osaamisen kannalta oleellisiin asioihin? (välitön, perustelut, laatu, määrä, positiivinen/negatiivinen jne.)
- Mitenkä ohjaaja arvioi osaamistasi ja mitenkä se näkyi ohjauksessa?

Tärkeät asiat ohjauksessa

- Mitä asioita näet tärkeäksi ohjauksessa?

Ohjauksen merkitys osaamisen kehittymiseen

- Miten merkittävänä asiana koet ohjauksen osaamisesi kehittymisen kannalta harjoittelujaksolla?